

BARCELONA NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ

Barcelona – historický kontext

- **1714:** Prohraná válka, pád Barcelony → 1715 začátek stavby pevnosti Ciutadella (inženýr Prosper van Verboom) kvůli kontrole města pro případ další revolty. Celá stavba znamená nutnost zbourat přes 1 000 domů a celkem 28 ulic v barcelonské čtvrti La Ribera, jež byla v té době nejhustěji osídlena.
- **1725:** Stavba dokončena, později ještě drobně upravována, Barcelona obklopena dvoukilometrovým pásmem, v němž nebylo možno stavět, a kontrolována ze dvou strategických bodů (Montjuïc a Ciutadella), odkud mohla být při případné vzpouře pohodlně bombardována.
- **1794:** První snaha barcelonské radnice o zbourání Ciutadelly, centrální vláda nevyhověla; podobné žádosti se následně opakovaly ještě v letech 1840 či 1845. Středověké hradby již od konce 18. století jasně brání Barceloně v rozvoji. Město prochází průmyslovou revolucí, daří se i obchodu s americkými koloniemi, proto v Barceloně vzniká množství manufaktur a posléze i továren, roste počet obyvatel, kteří se do města stěhují z venkova.

Plano de la Ciudad y del Puerto de BARCELONA.
Plan de la Ville et du Port de BARCELONE.
Plan of the City and Port of BARCELONA.

Plán Barcelony (1806)

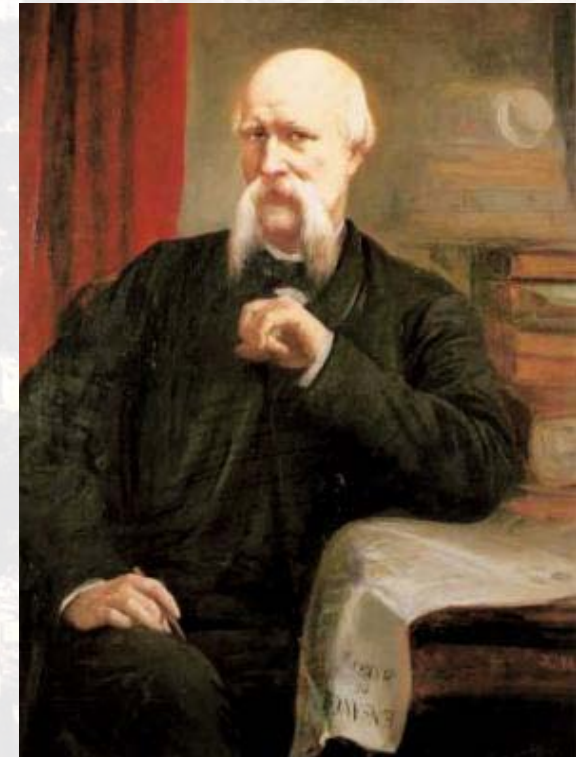
Escala de Mil Varas Castellanas

Barcelona – historický kontext

- **1840:** Konec první karlistické války, k moci se pozvolna dostává generál Baldomero Espartero → nejprve Katalánci vřele uvítán, později ztráta iluzí.
- **1842:** Listopadová revolta přerostla v ozbrojený konflikt → 3. prosince na tlak Espartera nařizuje generál van Hallen bombardovat město z Montjuicu, celkem vysláno přes 1 000 projektilů, zbořeno 462 domů, asi stovka mrtvých → Esparterův konec. Ke změnám však nedošlo, naopak město muselo strpět ještě jedno ničivější bombardování o rok později. <https://www.youtube.com/watch?v=bZxvNBG4DIw>
- **1848:** Prudký průmyslový růst, ale město je stále sevřeno středověkými hradbami, roste proto do výšky. Infrastruktura je mizerná, proto místní průmyslníci musí spoléhat na vlastní investice (např. první železniční trať **Barcelona – Mataró:** <http://catalunya2011.blogspot.cz/2016/10/barcelona-mataro-prvni-zeleznice-na.html>). Zároveň šlo o určitou manifestaci vzdoru, neboť v okolí města v zakázaném dvoukilometrovém pásmu vzniká v následujících letech několik továren, pro které už zkratka není místo v místě obklopeném hradbami.

Barcelona – historický kontext

- **1853:** Vše připraveno k pádu hradeb, v Barceloně panují příšerné hygienické podmínky, ve městě bydlí přes 200 000 lidí, pravděpodobně nejpřeplněnější město v Evropě.
- **1854:** Po dlouhých dohadách kompromis → část hradeb zbořena, ale město se muselo zavázat, že nebude bořit pevnosti Ciutadella a Montjuïc a též zachová pobřežní hradbu (Muralla del Mar). Po slibném začátku několik let nečinnosti, neboť se čeká na schválení městských plánů.
- **1859:** Vyhlášen konkurz na Eixample, prezentováno několik projektů, přičemž barcelonští radní jsou nadšeni projektem Antoni Roviry i Triase, nicméně o pár měsíců později z Madridu přijde rozhodnutí, že je třeba postupovat dle plánu Ildefonse Cerdà → 1860 položen základní kámen Eixamplu za přítomnosti španělské královny Isabel. <http://www.anycerda.org/web/es/arxiu-cerda>

Nahoře: Ildefons Cerdà

Dole: Antoni Rovira i Trias

BARCELONA DESAPAREGUDA

Muralla del Mar (1874)

Barcelona – historický kontext

- **1868:** Ciutadella zbořena v souvislosti s revolucí, která toho roku ve Španělsku proběhla, o rok později pozemky přiznány městu, které s nimi ihned začalo mít velké plány. Zároveň pokračovala realizace Pla Cerdà, především od roku 1876, kdy Katalánsko postihla tzv. *zlatá horečka*. <https://www.youtube.com/watch?v=d3hYkNBYlcl> a <https://www.youtube.com/watch?v=hk-wisUTNUw>.
- **1886:** Rozhodnutí uspořádat světovou výstavu v Barceloně, důležitou postavou v tomto ohledu byl barcelonský starosta Francesc Rius i Taulet.
- **1888:** Světová výstava v Barceloně – impulz pro obrovskou proměnu města ve stylu *modernisme*, vzniká mnoho staveb stálých i dočasných, veřejné osvětlení se dostává do prvních ulic apod. Toto datum bývá udáváno coby počátek katalánského modernismu.
- **1900:** Město se neustále rozrůstá, zatímco v roce 1885 mělo 250 000 obyvatel, nyní jich má přes 500 000 (!). Jsou pohlcovány okolní obce (1897), město se rozrůstá směrem k řekám. Eixample pomalu dostává svou podobu („Can Fanga“: https://ca.wikipedia.org/wiki/Malnoms_dels_barcelonins).

BARCELONA DESAPAREGUDA

Barcelona (1853)

BARCELONA DESAPAREGUDA

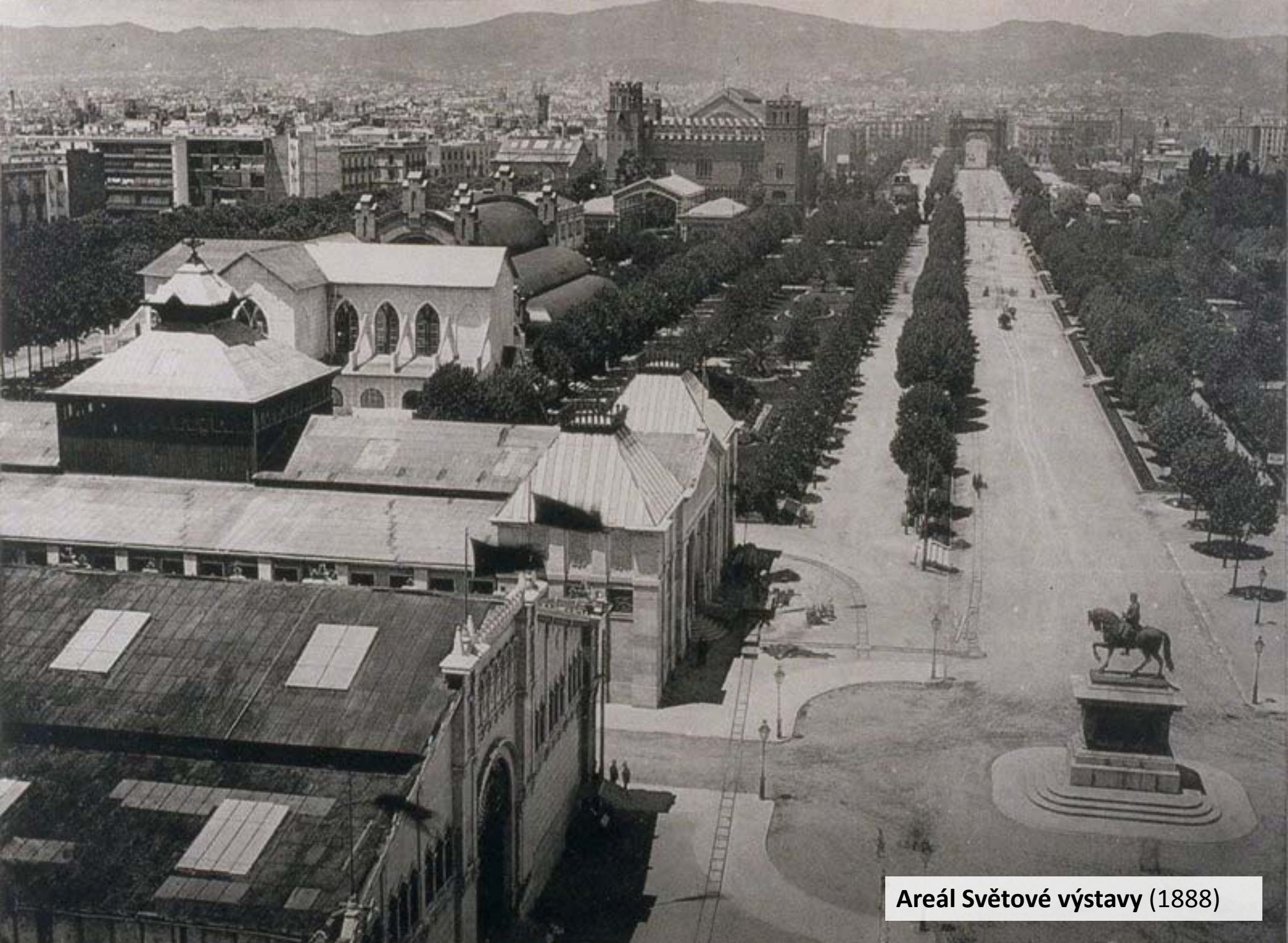
Barcelona (1883)

BARCELONA DESAPAREGUDA

Sagrada Família (1883)

Thomas

Areál Světové výstavy (1888)

Grand Hotel Internacional (Domenech i Montaner, 1888)

Grand Hotel Internacional (Domenech i Montaner, 1888)

BARCELONA DESAPAREGUD

Vstup do podzemní dráhy, c/Aragó (poč. 20. stol.)

BARCELONA DESAPAREGUDA

Passeig de Gràcia (1912)

MODERNISME

Modernisme

- Původ tohoto stylu podobně jako ve zbytku Evropy je spojen s rostoucím bohatstvím a mocí městské buržoazie ve druhé polovině 19. stol. V katalánském prostředí jde zejména o zástupce textilního průmyslu či zbohatlíky, obchodníky a dobrodruhy z amerických kolonií (tzv. „indians“). Barcelona se ke konci 19. století stala jihoevropskou kulturní a ekonomickou metropolí.
- Demonstrace síly a moci probíhala prostřednictvím výstavby honosných domů, vybavených dle poslední módy, případně výstavbou domů extravagantních. To se týkalo i předmětů denní potřeby, roste zájem o luxusní a designové zboží.
- Ve Španělsku se tento styl vyvinul zejména v Katalánsku, neboť právě zde byla největší koncentrace bohatých, kteří se zajímali o „módní“ evropské trendy. Z Katalánska pak prostřednictvím místních architektů byl nový umělecký styl přenesen i do jiných částí Španělska, zejména do těch katalánsky mluvících (Valencie, Kantábrie, Baleárské ostrovy).

Modernisme

- Přímá souvislost s evropskými i katalánskými dějinami. Z hlediska těch evropských jde o přímý produkt průmyslové revoluce a ní plynoucího rozvoje technologií; touha po uspokojení základních potřeb (osvětlení, voda, hygiena).
- Z hlediska katalánské historie byl důležitý prudký rozvoj měst, prolomení středověkých hradeb nejen v Barceloně ale i v dalších kat. městech (Girona, Reus, Sabadell, Mataró). Vznik Eixamplu navíc poskytl modernistickým tvůrcům naprosto ideální podmínky.
- Původ výrazu a především smyslu *modernisme* můžeme hledat v článku Lluíse Domènecha i Montanera *En busca de la arquitectura nacional* (1878) v časopisu *La Renaixença*, v němž autor poukazuje na nutnost najít si vlastní katalánský umělecký styl → to v praxi začne jako první naplňovat Antoni Gaudí.
- Prudký rozvoj *modernisme* v Katalánsku spojen zejména se Světovou výstavou 1888 a posléze s *festes modernistes* v Sitges (1892-1899), které měly velký dopad zejména na oblasti malířství, literatury apod.

Modernisme

- **Arquitectura:** Antoni Gaudí, Lluís Domènech Montaner, Josep Puig i Cadafalch, Josep Maria Jujol, Josep Fontserè Mestre, Francesc Berenguer, Joan Rubió Bellver, Josep Vilaseca, Antoni Rovira i Trias, Juli Batlle i Ventura, Salvador Valerí Pupurull, Pere Falqués Urpí etc.
- **Malířství:** Ramon Casas, Santiago Rusiñol, Francesc Masriera, Joaquim Mir i Trinxet, Alexandre de Riquer, Oleguer Junyent, Miquel Utrillo, Adrià Gual, Isidre Nonell.
- **Sochařství, nábytek a grafické umění:** Josep Llimona, Pau Gargallo, Eusebi Arnau, Hipòlit Montseny, Lluís Brú, Gaspar Homar, Lluís Masriera.
- **Hudba:** Isaac Albènic, Apel·les Mestres, Enric Morera, Enric Granados, Lluís Millet, Jaume Pahissa.
- **Literatura:** Raimon Casellas, Prudenci Bertrana, Víctor Català, Santiago Rusiñol, Joan Puig i Ferrer, Jaume Brossa, Joan Maragall.

Doporučená četba

- **ARTIGAS, Isabel.** *Modernisme. Art Nouveau in Barcelona.* Barcelona: LOFT Publications, 2011.
- **CALPENA, Enric.** *Barcelona: Una biografia.* Barcelona: Edicions 62, 2015 (str. 674-689, 716-739 a 758-768).
- **PERMANYER, Lluís.** *El esplendor de la Barcelona burguesa.* Barcelona: Angle, 2008.

- **Catalunya 2011: Ildefons Cerdà i Sunyer**
(<http://catalunya2011.blogspot.cz/2017/03/ildefons-cerda-i-sunyer.html>)
- **Catalunya 2011: Pla Cerdà – Původ dnešního Eixamplu**
(<http://catalunya2011.blogspot.cz/2017/03/pla-cerda-puvod-dnesniho-eixamplu.html>)

- **TV3 + Lluís Permanyer: Un visionari maleït, Cerdà** (video)
(<https://www.youtube.com/watch?v=6wdDwWyTTDA>)
- **TV3 + Lluís Permanyer: Modernisme, una història de la destrucció** (video)
(<https://www.youtube.com/watch?v=6rV7r3mriSA>)